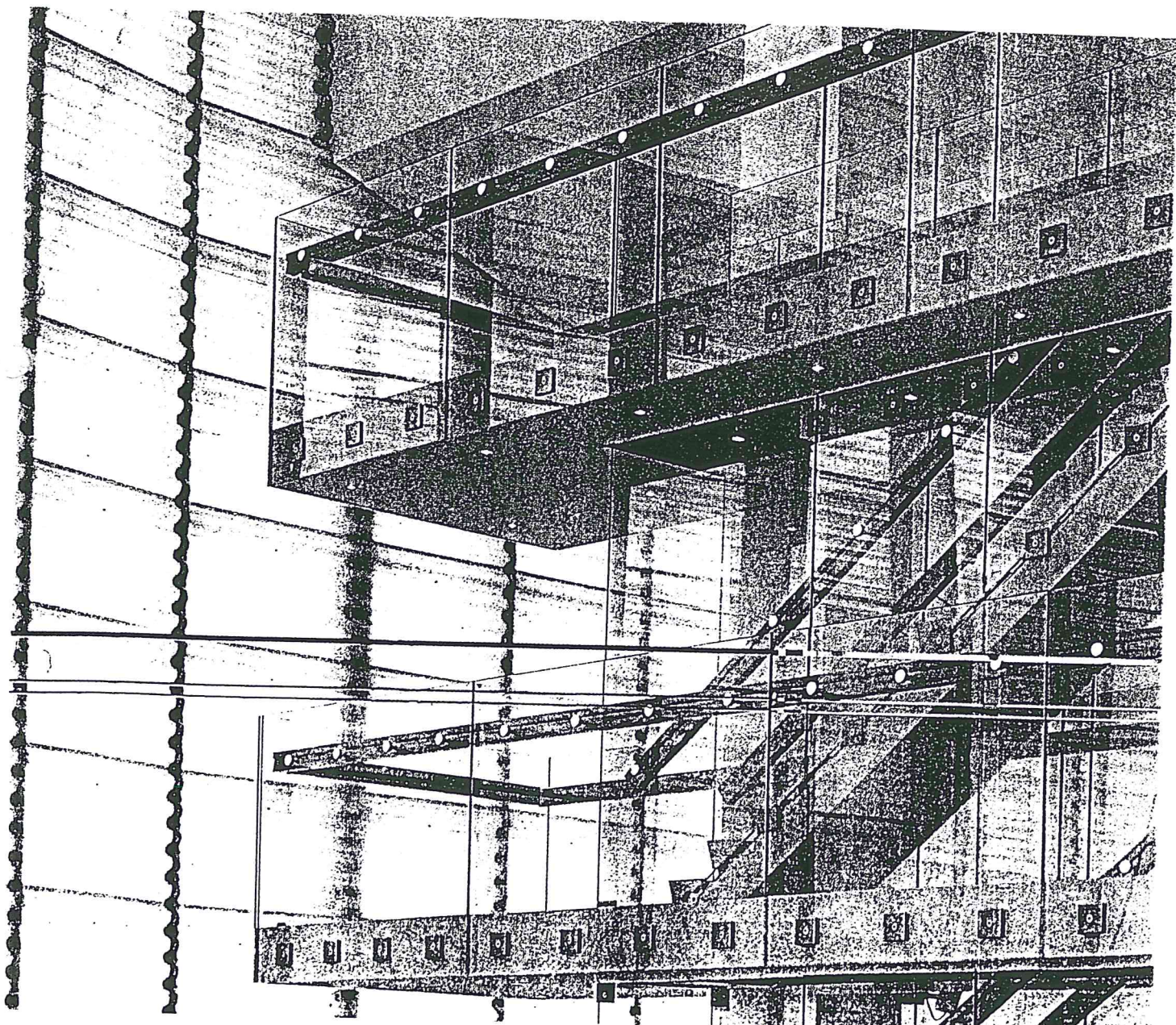

archipel

ARCHIPEL BULLETIN FEBRUARI 1997

ACTUELE ARCHITECTUUR IN NEDERLAND

Nederlandse architectuur heeft al sinds mensenheugenis de reputatie serieus te zijn, in de zin van integer. Er is een rechtlijnige moderne architectuurgeschiedenis; van Dudok, Oud, Duiker, Rietveld ... het nieuwe bouwen ... over Hertzberger, Van Eyck tot de huidige actieve generatie. Er zijn stevige 'roots' waarbinnen frivole escapades als het postmodernisme (inmiddels internationaal in zijn trivialiteiten verdrongen) geen voet aan de grond kreeg.

Er is een architectuurscultuur, een cultuur van architectuurkritiek, een belangstelling bij openbare instanties. Architectuur heeft erkenning verworven ...

Van de culturele marginaliteit en het gevecht voor overleving van het architectuurdebat in Vlaanderen, is over de grens geen sprake.

Voor moderne architectuur hoeft allang niet meer gevochten te worden.

Eigen aan een ideologische stevig verankerde, bijna geïnstitutionaliseerde traditie heeft men in Nederland dan weer wel de vaak belerende sfeer. Het ware geloof wordt bewaakt. Over ideologische zuiverheid wordt veel gepraat, beleerd, gedoceerd. Gebouwen moeten als het ware kunnen praten en zichzelf legitimeren. Ze moeten hun verhaal hebben. Critici moeten het verhaal als exegeten kunnen aflezen en toetsen aan wat er staat.

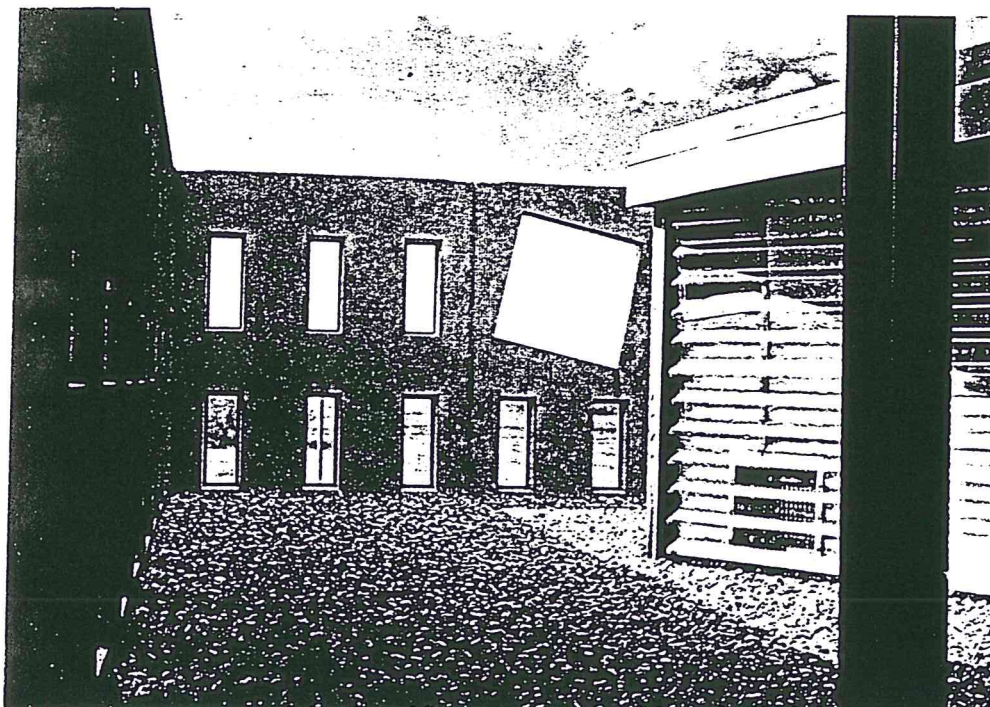
Aan dit cocon van 'onderwijzersmodernisme' ontsnappen in Nederland regelmatig vlinders die de 'praatjes bij de plaatjes' ver achter zich laten.

ARCHIPEL is zeer verheugd drie zeer boeiende Nederlandse architecten te gast te hebben. Ze zijn veeleer met een grensverleggende evolutie van architectuur bezig dan met grensbewakende erfenissen.

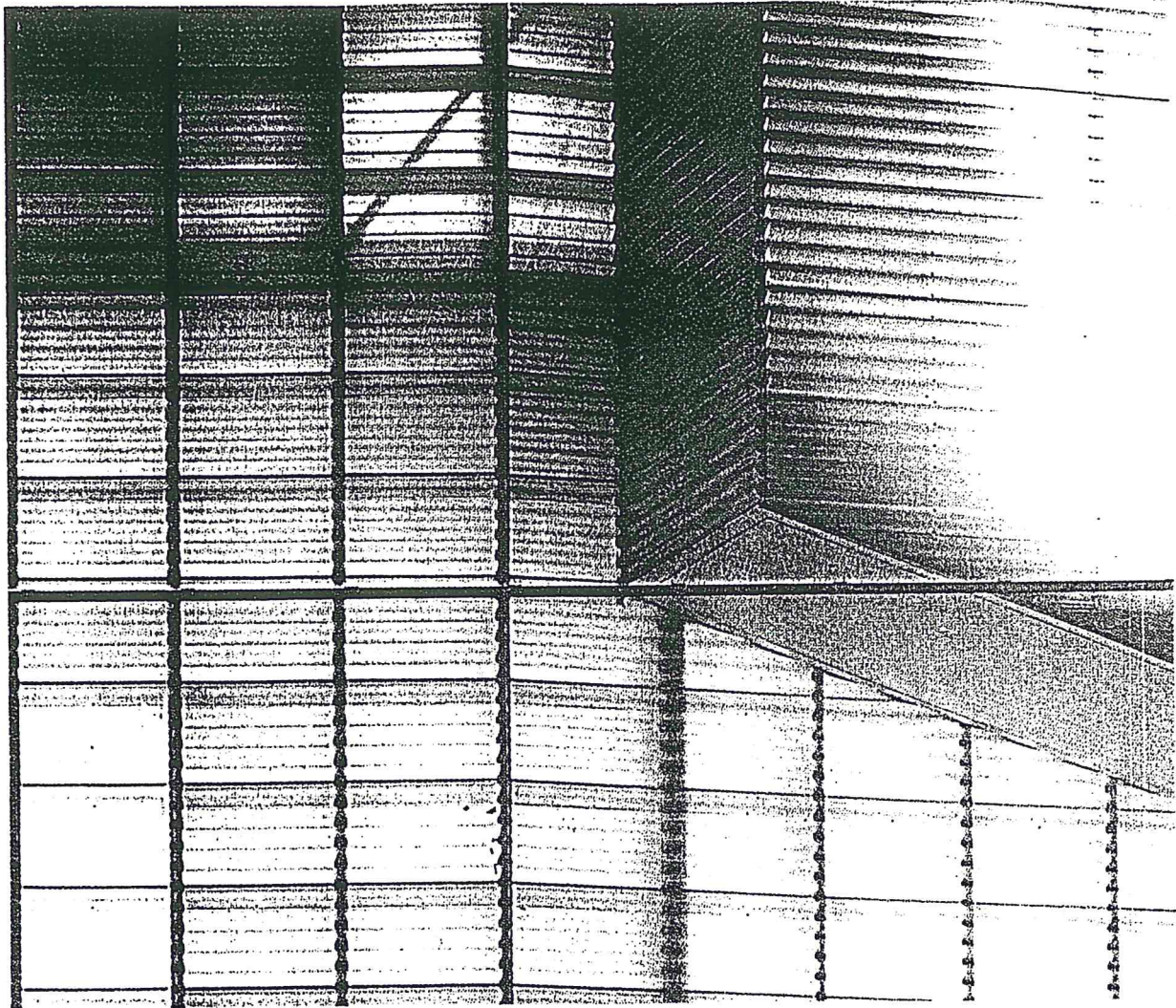
Koen Van Velzen is verwant met Koolhaas in zijn verzet tegen architectuur als een representatie van denkbeelden. Zijn ruimtelijke gebouwen vragen om ontdekt te worden. (21 februari)

Wiel Arets is verwant met Terragni, Louis Kahn en Tadao Ando in zijn zoeken naar luciede, spirituele geometrieën, maar het gaat verder. Zijn architectuur wil als een virus de samenleving positief aantasten. (21 maart)

Ben Van Berkel heeft, na samenwerkingen met Zaha Hadid en Santiago Calatrava, een on-Hollandse vrijheid ontwikkeld die in een fluide architectuur evolueert. (26 april)

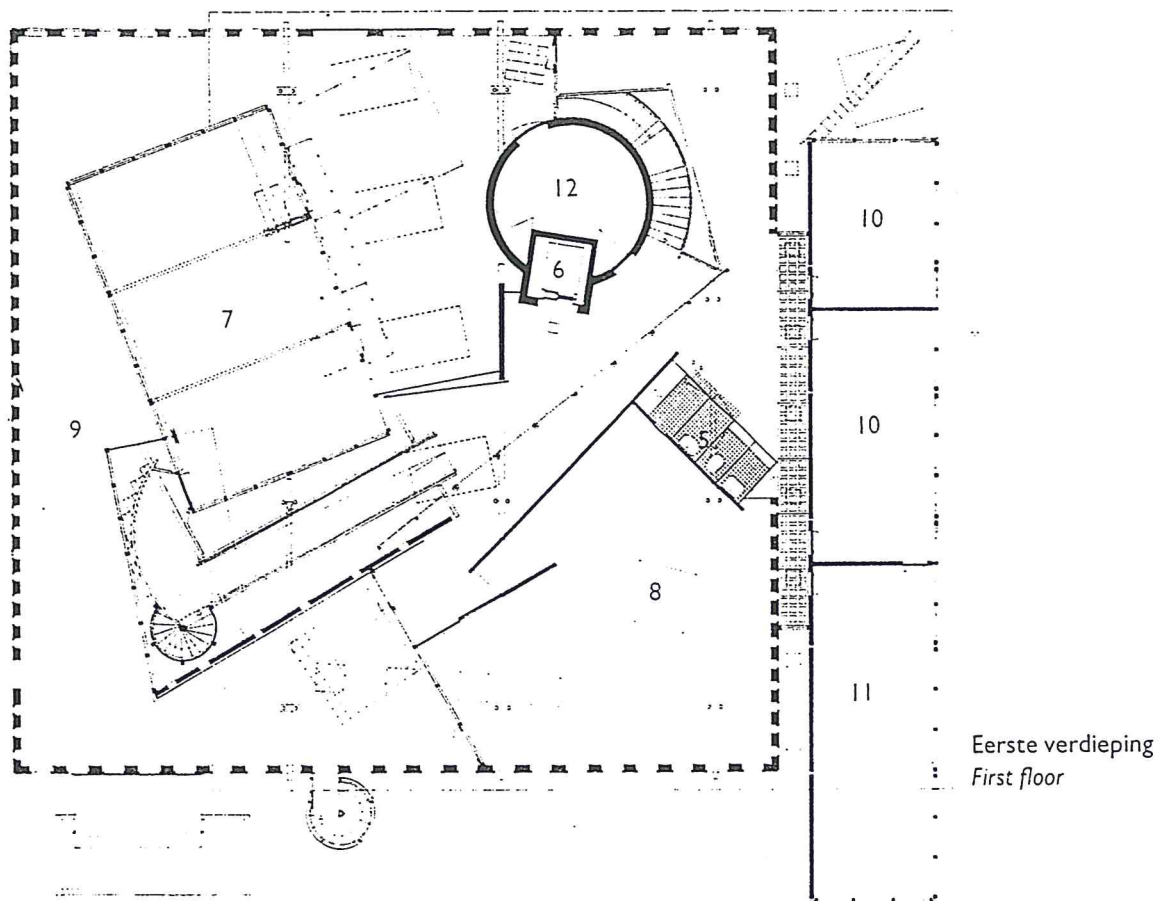
HET ZWIJGEN VAN DE ARCHITECTUUR

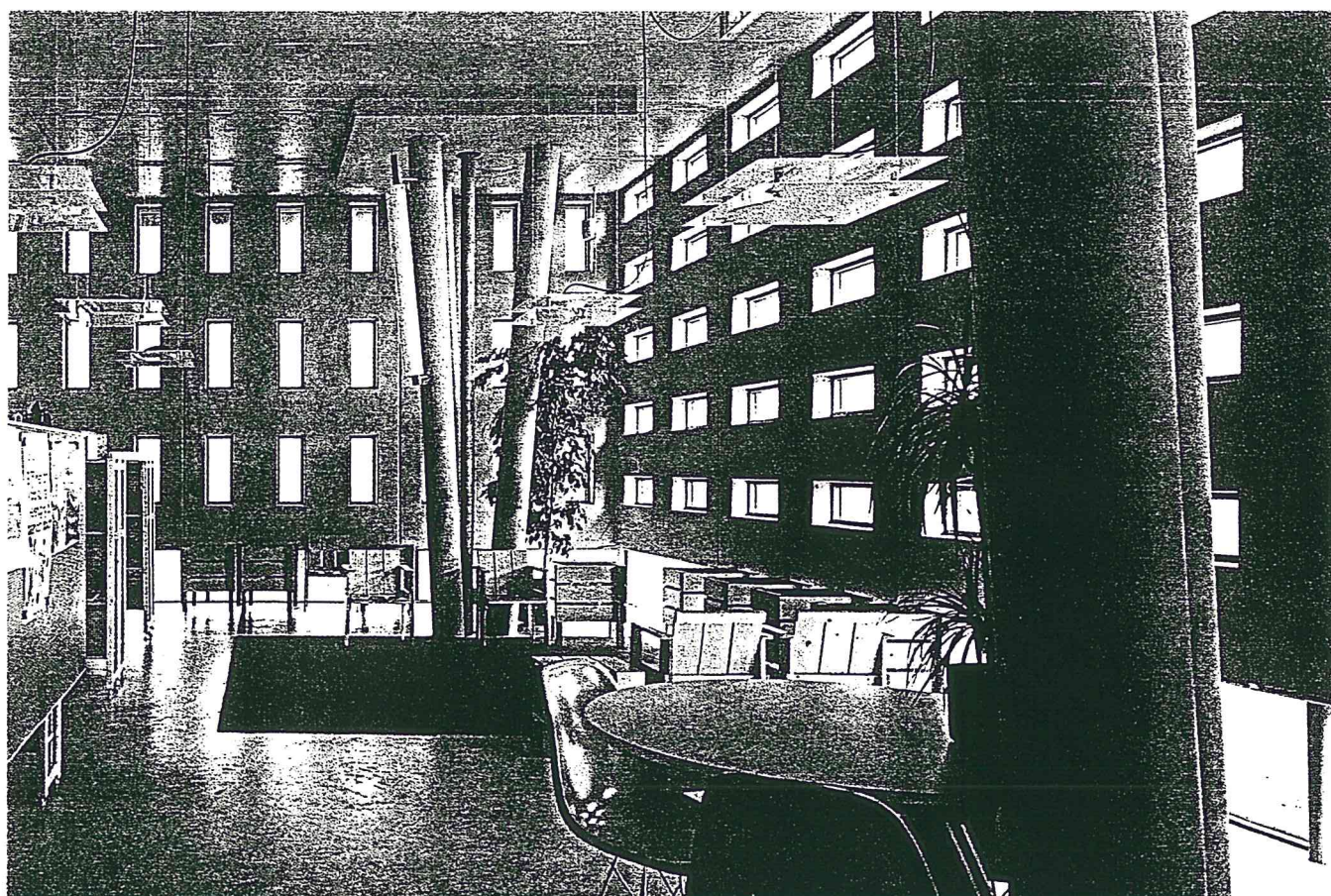
KOEN VAN VELZEN

**VOORDRACHT 21 FEBRUARI 97 20u.30
'T LEERHUYS GROENINGE 35 BRUGGE**

ACTUELE ARCHITECTUUR IN NEDERLAND

bibliotheek Zeewolde (1985-1989)

vrijdag 21 februari 1997 om 20u.30
't Leerhuys, Groeninge 35 . Brugge
KOEN VAN VELZEN over eigen werk

In de Nederlandse architectuurkritiek heeft Van Velzen de reputatie van een 'moeilijk architect'. Vooreerst is hijzelf niet geïnteresseerd in legitimatie.

"Over architectuur is niets te zeggen". (K. Van Velzen in Archis 1991 nr. 9).

Bovendien zet hij de architectuurkritiek telkens op een ander been door kort na elkaar zeer boeiende en kwalitatieve gebouwen te realiseren die formeel opvallend van elkaar verschillen.

De **bibliotheek in Zeewolde (1985-1989)** wordt in het Nederlandse architectuurjaarboek 89-90 van de label *'laconieke complexiteit'* voorzien ... *'Labyrintische helderheid'*.

In het **kruisgebouw in Leiden (1989-1991)** merkt de architectuurkritiek een omslag in het werk van Van Velzen waarbij *'een maximale complexiteit'* is ingeruild voor een *'optimale eenvoud'* (De Architect 1992-1) ... *'de schoonheid van de soberheid'* ... *'de ruimte in plaats van de dingen'*.

Na de opening van de **bioscoop in Rotterdam (1991-1996)** kreeg de kritiek het lastig om die bioscoop nog met de zeven jaar vroegere bibliotheek te linken *'Twee publieke gebouwen die op het eerste gezicht niet tot hetzelfde oeuvre behoren'* (De Architect 1996-4). *'afstandelijkheid ... zeer beheerst ... voorkeur voor abstractie ... zwijgzame tactiele huiden'*.

Het lijkt alsof er van het ene naar het andere gebouw wordt gezapt.

En toch is er een grote samenhang. Niet de constante herkenbare 'signatuur' of 'een stijl' is van belang, niet de representatie van ideeën, maar de constante dialectische houding tegenover concrete programma's en concrete sites.

Het werk van Van Velzen lijkt een continue exploratie van **contextualiteit** en **autonomie van de architectuur**. Er is sprake van zeer uiteenlopende programma's op zeer uiteenlopende sites, en dus ook van zeer uiteenlopende antwoorden.

Maar daarnaast lijkt er een steeds verder beheerst onderzoek naar de eigen mogelijkheden van architectuur in zijn autonomie, los van betekenissen. Met architectonische middelen worden ruimtes en gebouwen gemaakt, gepast voor hun functies in dialoog met hun plaats, met een concrete, geschikte sfeer.

In dit onderzoek is er evolutie naar een steeds groter belang dat de ruimte (de architecturale én de stedelijke ruimte) krijgt boven dingen.

Er is terzelfdertijd een evolutie naar grotere eenvoud en beheersing door reductie en reserve.

De megabioscoop is een moment in die evolutie. Een rustige entiteit in de stad die verkend moet worden. Gevels worden lagen, screens, geheimzinnige huiden die van ver af stil en gereserveerd zijn, en dichterbij uitnodigend openen.

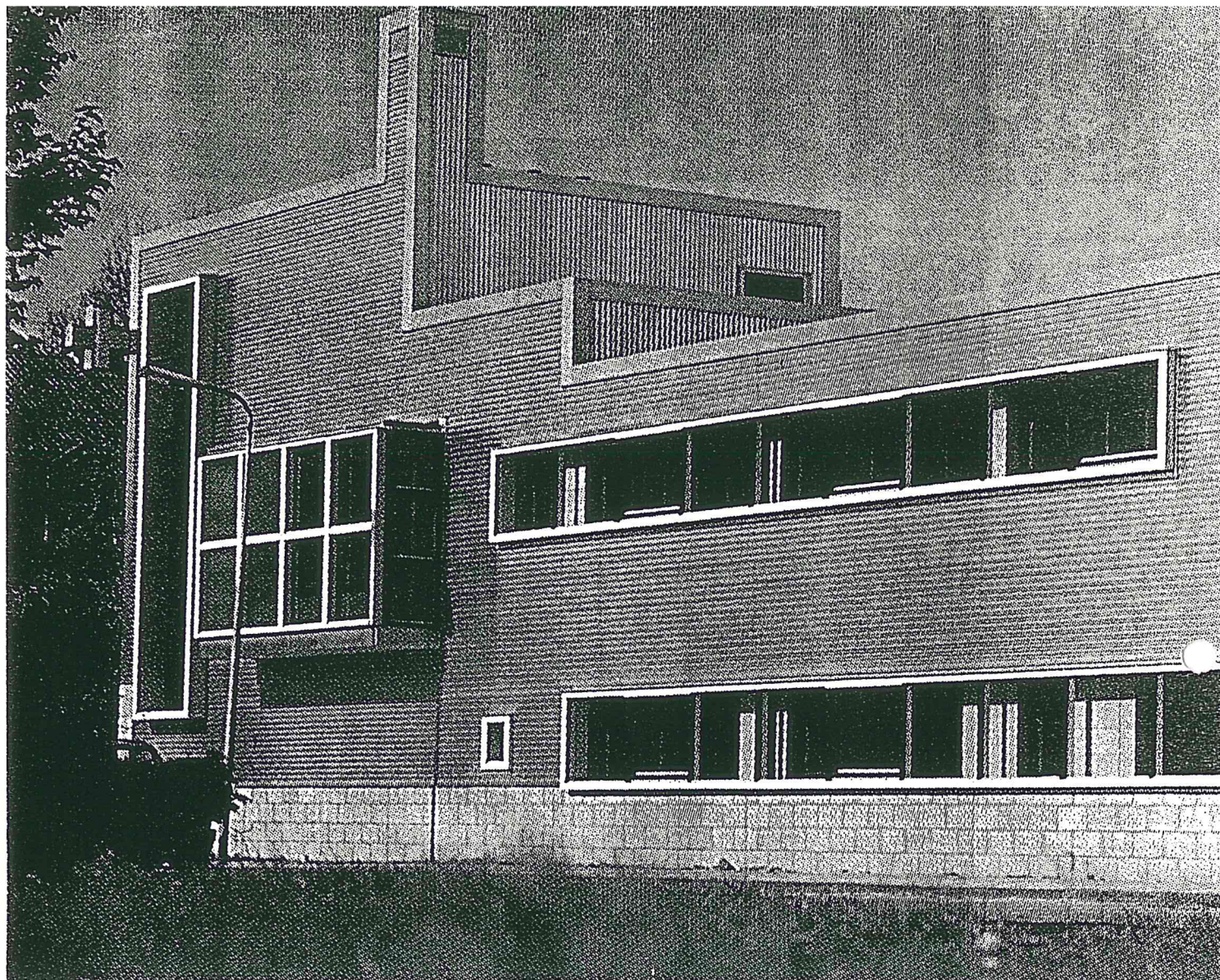
Binnenin begint het pas. De fascinerende verkenningstocht in een spectaculaire zee van ruimte.

De weldadige stilte van de architectuur.

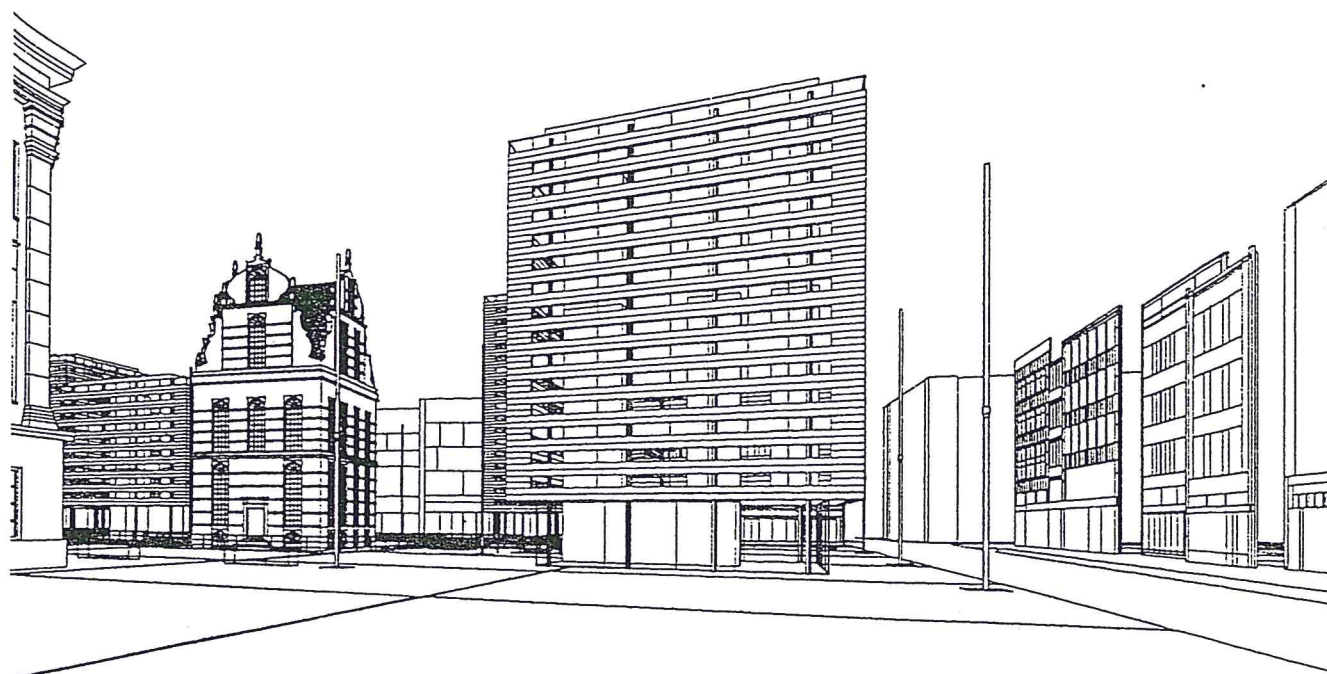
In het jaarboek van Nederlandse architectuur 1989-1990 lezen we nog dat Van Velzen de 'lessen' van Rietveld en Van Eyck ter harte heeft genomen.

Tien op tien, en een bank vooruit !

Het lijkt er echter sterk op dat Van Velzen spijs die schoolbanken veeleer een intelligent auto-didact is, voortdurend lerend uit confrontaties van programma's met sites, gelouterd na vele confrontaties en daarbij voortdurend de mogelijkheden van architectuur bevragend.

kruisgebouw Leiden (1989-1991)

meervoudige opdracht grote mark Groningen

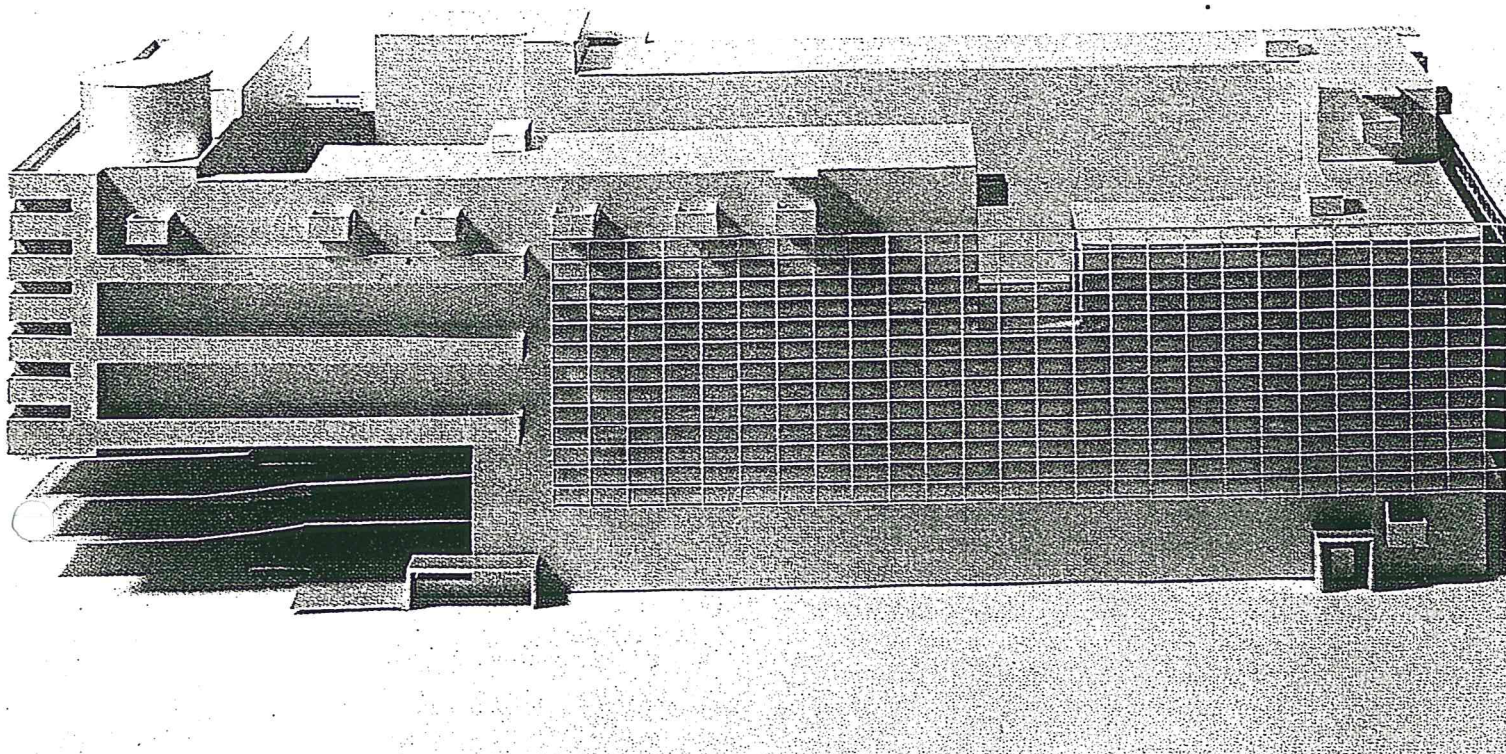
In 'De Architect' april 95 wordt de architectuur van Van Velzen concluderend (en waarderend) omschreven als *'een architectuur die in haar nurkse afstandelijkheid wel eens een typische Hollandse traditie zou kunnen continueren'*.

Het etiket 'Hollandse traditie' is gekleefd : ondervestaan de afstandelijkheid van Calvijn tot heden ...

misschien ? Maar zou het blijven kleven ? Of is Van Velzen een pragmaticus die kan dichten ? Een architectuurregisseur ? Een couturier die in Rotterdam ruimtes PVC-overjassen aanmeet ? Een architect zonder woorden ? ...

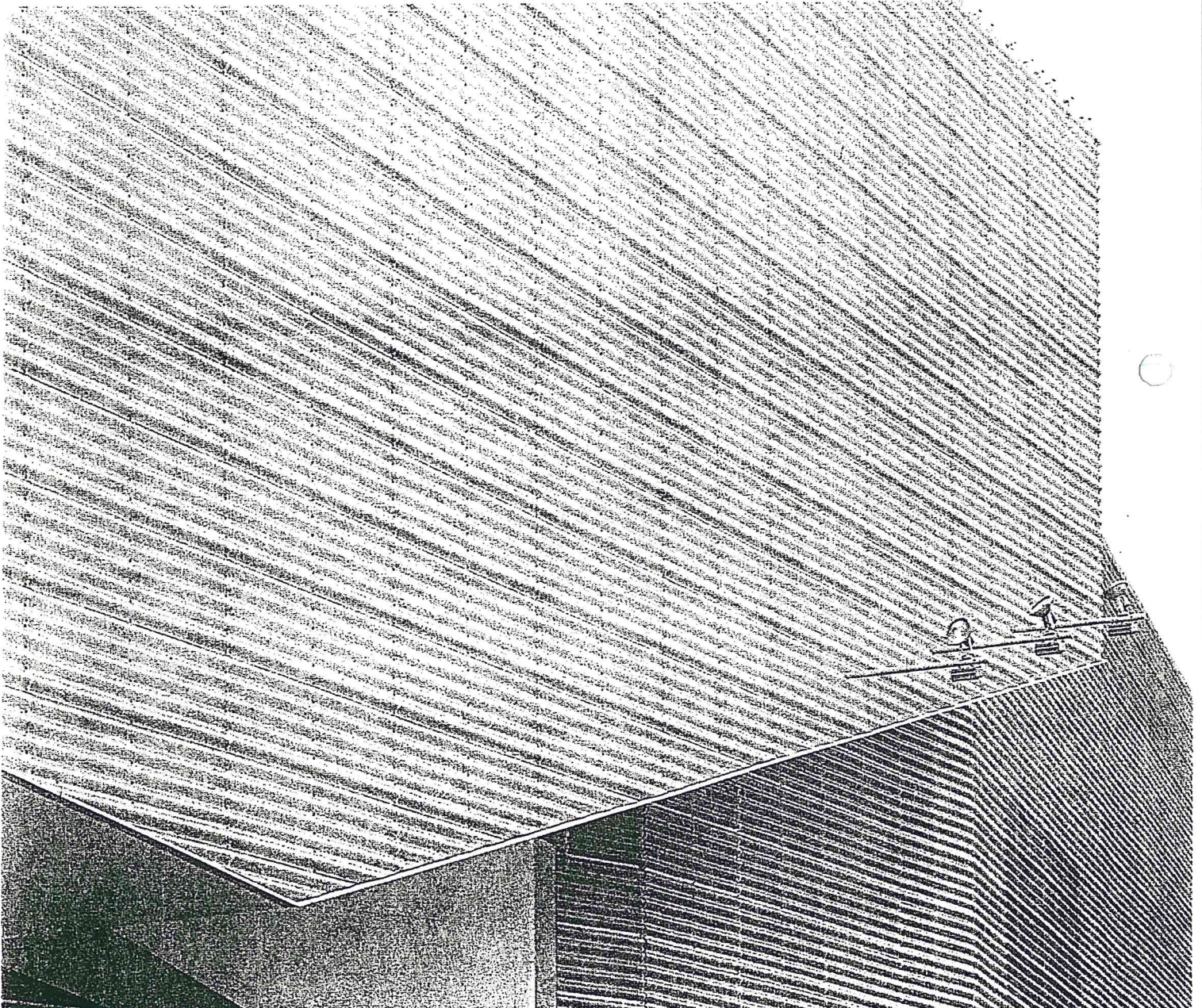
Wat er ook van zij, zijn werk lijkt ons eerder aan te sluiten bij het werk van een internationale 'avant garde' dan bij Hollandse tradities. Elk label die erop wordt gekleefd valt er overigens weer af ... Als 'moeilijk architect' is hij dus voorbeeldig. Hij blijft de architectuurkritiek telkens weer een spannende stap voor.

marc felix

woningbouw Borneo (1996-)

Megabioscoop Rotterdam (1991-1996)

OVER ARCHITECTUUR IS NIETS TE ZEGGEN

Het beeld wordt steeds belangrijker voor de architectuur. Architecten worden steeds vaker gevraagd om 'beelden' te leveren en de architectuur lijkt steeds sterker te worden beoordeeld vanuit het beeld. Deze tendens betekent, naar mijn idee, een reductie van het architectenvak; architectuur-als-ruimtekunst verandert in decor-architectuur.

De ruimte dreigt verloren te gaan als ook de architect toegeeft aan de verleiding van het 'beeld'.

Over architectuur is niets te zeggen, architectuur is niet uit te spreken of af te beelden, ze bestaat alleen in de ervaring. Moderne architectuur is de poging om de ruimte op een bepaalde manier te beheersen. Hiertoe beschrijft de architect 'dingen'; in tekeningen en bestekken ligt vast hoe de 'dingen' de ruimte gaan bepalen. De architect slaagt als 'de dingen' de ruimtelijke bedoelingen van de architect uitspreken. Architectuur brengt dus niet 'dingen' voort, maar vooral ruimte. De begrenzingen van ruimte zijn afbeeldbaar en beschrijfbaar, de ruimte zelf is dat bijna niet. Ruimte bestaat alleen in de beleving.

De ruimte die de architect probeert te presenteren verschilt fundamenteel van die van de schrijver of fotograaf; zij kunnen de ruimte alleen re-presenteren met woorden en foto's. In de wereld van de 'beelden' bestaat alleen het benoembare en afbeeldbare, de 'media' zijn onuitputtelijk in het verlangen naar meer woord en beeld. Er wordt niet gevraagd naar een ervaringsarchitectuur.

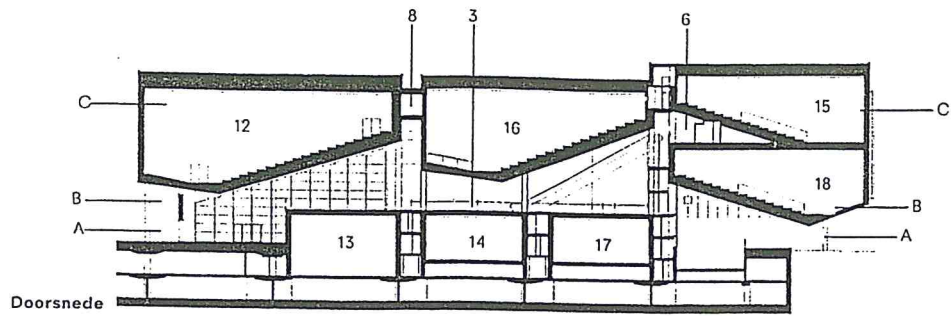
De 'media' kunnen ruimte nooit presenteren, ze presenteren alleen de afgebeelde ruimte; niet de ervaring of beleving van bijvoorbeeld de ruimte in een Griekse tempel wordt gepresenteerd, maar slechts de afbeelding van die ruimte : het beeld van de tempel.

De bedreiging die de 'presentatie' van ruimte in 'beelden' voor de architectuur inhoudt, wordt nu duidelijk : ook de architectuur zelf wordt 'plat'. Omdat er steeds minder wordt gevraagd naar de essentie van ons vak, namelijk de ervaring van ruimte en de architecten anticiperen op de vraag naar 'beeld', wordt de architectuur ontdaan van 'diepte' : architectuur wordt 'beeld'-taal. Het resultaat van de veranderde vraag die de architecten gesteld wordt, wordt nu overal om ons heen zichtbaar. Er lijkt een vakgebied te ontstaan dat zich architectuur noemt maar eigenlijk decorbouw is; bouw van het platte, het benoembare en afbeeldbare. Architecten worden decorbouwers, plaatjesmakers, praatjesmakers.

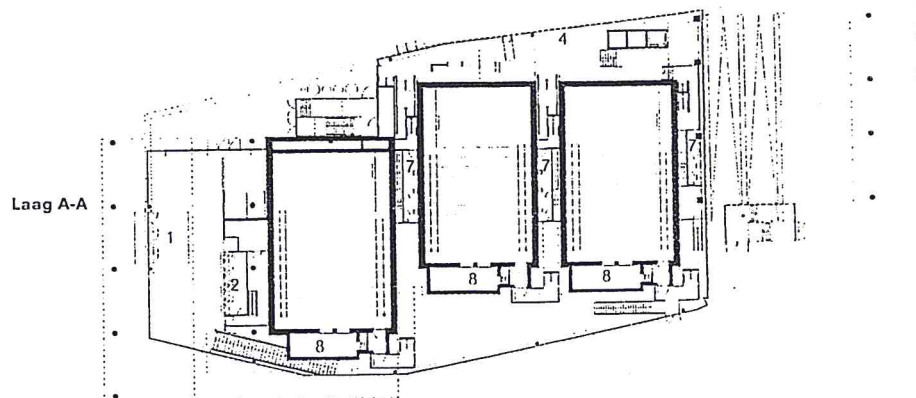
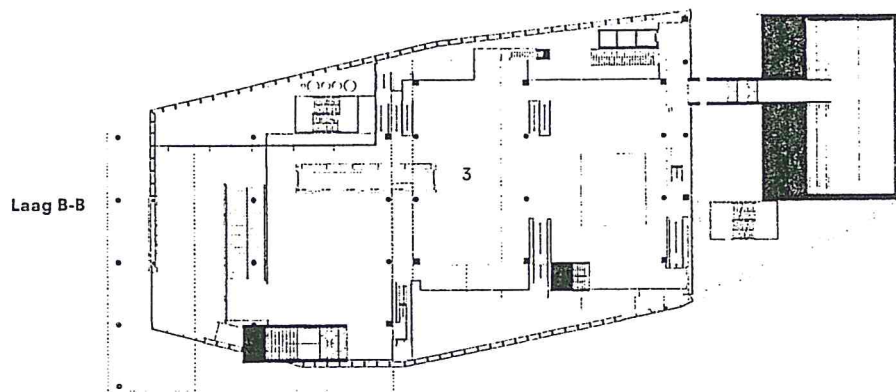
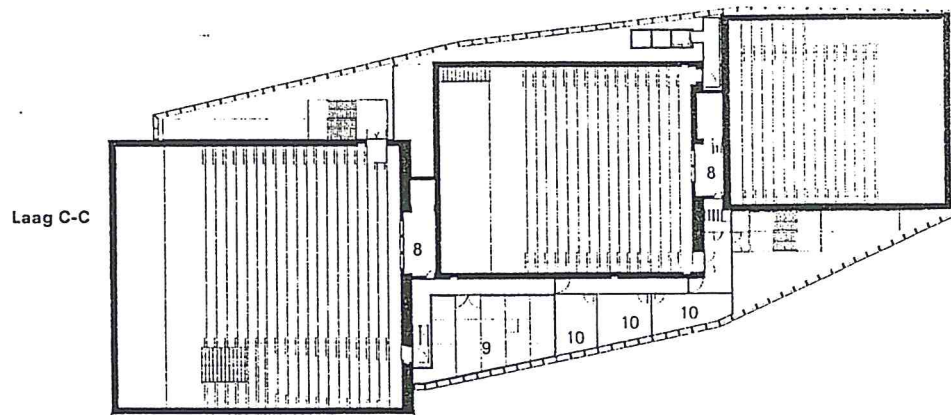
Als de architecten blijven ingaan op de vraag naar 'beeld' zal de essentie van ons vak verloren gaan.

Koen van Velsen

uit Archis 1991 nr.9

Megabioscoop Rotterdam (1991-1996)

vrijdag 14 februari 1997 om 17 uur
fondation pour l'architecture, Kluisstraat 55 rue de
l'Ermitage Brussel

DE RIJKDOM VAN DE EENVOUD

becommentarieerde rondleiding, gevolgd door receptie aangeboden door
KORAMIC-TERCA

Wie de boeiende tentoonstelling DE RIJKDOM VAN DE EENVOUD omtrent
hedendaagse architectuur in Vlaanderen nog niet zou hebben bezocht, krijgt twee
dagen vóór zijn sluiting nog een laatste kans.

Koramic-Terca biedt de ARCHIPEL-leden en abonnees een rondleiding aan met
commentaar, gevolgd door een receptie.

De tentoonstelling werd samengesteld door **Francis Strauven** en vorm gegeven
door **M. José Van Hee** en **Koen Van Singhel**.

(De Kluisstraat is een zijstraat van de Louisalaan).

Bernard Baines, Georges Baines, Claire Bataille & Paul ibens,
Stephane Beel, Marco Bollen, Ralf Coussée & Klaas Goris, Wim Cuyvers,
Werner De Bondt, Xaveer De Geyter, Luc Deleu, Martine De Maeseneer, Dirk De Meyer,
Henk De Smet & Paul Vermeulen, Giedo Driesen & Jan Meersman & Jan Thomaes,
René Jacobs, Lou Jansen, Christian Kieckens, Eugene Liebaut, Paul Neefs,
Willem-Jan Neutelings, Paul Robbrecht & Hilde Daem, Vittorio Simoni, Pascal Van Der Kelen,
Vincent Van Duysen, M.-José Van Hee, Bob Van Reeth & AWG, Maarten Van Severen,
Koen Van Synghel, Erik Wieërs, Frank & Paul Wintermans

L'ÉLOGE DE LA
chitecture contemporaine en Flandre

DE RIJKDOM VAN DE
endaagse architectuur in Vlaanderen

**SIMPLICITÉ
EENVOUD**

HET ARCHIPEL WERKJAAR 96-97

za 7 SEPTEMBER 96

DAGTRIP : DUDOK EN DUIKER IN HILVERSUM

het raadshuis, scholen, begraafplaatsen, woonwijken van Dudok
hotel-restaurant Gooiland en sanatorium Zonnestraat van Duiker

vr. 11 OKTOBER 96

architecten AFRA en TOBIA SCARPA (Treviso-Venetie) over
eigen werk

vr. 15 NOVEMBER 96

ERIK GUNNAR ASPLUND (1885-1940)

voordracht door architect GILBERT DECOUVREUR

vr. 13 DECEMBER 96

DE CONCRETE UTOPIE VAN NERO

architect WILLIAM LIEVENS over eigen werk

vr. 24 JANUARI 97

ARCHITECTURE A GRANDE VITESSE

videofilm over de ARCHIPEL-reis Paris-Lyon 1996

vr. 14 FEBRUARI 97

DE RIJKDOM VAN DE EENVOUD tentoonstelling

fondation pour l'architecture Kluisstraat 55 Brussel om 17 u.

vr. 21 FEBRUARI 97

architect KOEN VAN VELZEN (Hilversum) over eigen werk

't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

vr. 21 MAART 97

architect WIEL ARETS (Heerlen) over eigen werk

't Leerhuys, Groeninge 35, Brugge om 20u.30

vr. 25 APRIL 97

architect BEN VAN BERKEL (Amsterdam) over eigen werk

't Leerhuys Groeninge 35 Brugge 20u.30

wo. 7 tot zo. 11 MEI 97

ARCHIPEL ARCHITECTUURREIS

VICENZA, VERONA, TREVISO (VENETIE of UDINE)

(van Palladio tot Scarpa)

inschrijvingsmogelijkheid vandaag !

za. 21 tot zo. 22 JUNI 97

TUINENTRIP VARENGEVILLE (Frankrijk)

ARCHIPEL is een Vlaamse architectuurvereniging : een culturele vereniging die zich richt tot architecten en belangstellenden.

lidmaatschap ARCHIPEL 1996-1997

2200 F (1200 F voor studenten, stagiairs of 2e lid gezin)

schrijven naar M. Van Langenhove, Doornstraat 330, 8200-

St.Andries, Brugge - fax 050/39.01.89 en

storten op rek. vzw ARCHIPEL 750-9072064-06